

Козубцов І.

провідний науковий співробітник Наукового центру зв'язку і інформатизації Військового інституту телекомунікацій та інформатизації Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», кандидат технічних наук

УДК 377. + 378.1/2

**НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ОЦІНКА АДЕКВАТНОСТІ
КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОЇ МОДЕЛІ ФІЛОСОФІЇ
ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ВЧЕНИХ**

Надано комплексну оцінку концептуальної філософської компетентної моделі підготовки аспірантів при вищих навчальних закладах та наукових установах. Вона адекватна до сучасної інтегрованої системи освіти України в контексті Болонського процесу. Практична реалізація покладається на зацікавлені компетентні органи України.

Ключові слова: система освіти України, компетентна модель, оцінка адекватності, вчені, філософія освіти, наука, підготовка, аспірант.

Козубцов И.

ведущий научный сотрудник Научного центра связи и информатизации Военного института телекоммуникаций и информатизации Национального технического университета Украины «Киевский политехнический институт», кандидат технических наук

**НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА АДЕКВАТНОСТИ
КОНЦЕПТУАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОЙ МОДЕЛИ ФИЛОСОФИИ
ОБРАЗОВАНИЕ БУДУЩИХ УЧЕНЫХ**

Предоставлена комплексная оценка концептуальной философской компетентной модели подготовки аспирантов при высших учебных заведениях и научных учреждениях. Она адекватна к современной интегрированной системе образования Украины в контексте Болонского процесса. Практическая реализация полагается на заинтересованные компетентные органы Украины.

Ключевые слова: система образования Украины, компетентная модель, оценка адекватности, ученые, философия образования, наука, подготовка, аспирант.

Kozubtsov I.

the leading scientific employee of the Centre of science of communication and information of Military institute of telecommunications and information of National technical university of Ukraine «the Kiev polytechnical institute», a Cand.Tech.Sci.

SCIENTIFICALLY-PEDAGOGICAL ESTIMATION OF ADEQUACY OF CONCEPTUAL COMPETENT MODEL OF PHILOSOPHY IS EDUCATION OF FUTURE SCIENTISTS

The complex estimation of conceptual philosophical competent model of preparation of graduate students is given at higher educational establishments and scientific establishments. It is adequate to the modern computer-integrated system of formation of Ukraine in the context of Bolonskogo of process. Practical realization depends upon the interested competent organs of Ukraine.

Keywords: *system of formation of Ukraine, competent model, estimation of adequacy, scientists, philosophy of education, science, preparation, graduate student.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Аспірантура і докторантура є формами підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів (НПН і НК) вищої кваліфікації [1]. Ідеологія Болонського процесу змушує вищу школу переглянути „філософію освіти” вчених (шифр спеціальності 09.00.09) та власне засоби досягнення націленої і кінцевої мети реалізації євроінтеграції. В ролі засобів виступає з педагогічної галузі наукова спеціальність „теорія та методика професійної освіти (шифр 13.00.04). В цілому реалізація євроінтеграції в контексті Болонського процесу створився міждисциплінарний напрямок, який ні теоретично, ні практично неможливо роз'єднувати, інакше це призводить до руйнуації як дисертаційної концепції, так і, власне, системи освіти. Втрачається системна цілісність, без якої унеможлиблюється адекватна підготовка фахівців найвищої кваліфікації, які є стратегічним ресурсом будь-якої держави.

Автор дисертаційного дослідження [2] на наукових конгресних заходах доповідав про актуальні і адекватні рішення наукової проблеми підвищення якісної підготовки НК НПН в аспірантурі, (ад'юнктурі), докторантурі в рамці запропонованої освітньої науково-педагогічної моделі [3, 4]. Без сумніву, що від гармонійної освітньої системи залежатиме формування сучасного Українського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій за проблемою. Із запровадженням компетентного підходу змінилася ідеологія підготовки студентів (курсантів), проте не відбулося якісної зміни в підготовці самих педагогів вищої школи. Аналіз Інтернет-простору за групою ключових слів на предмет публікацій, пов'язаних з питанням компетентної підготовки аспірантів, з великою достовірністю констатує факт не опрацьованості цієї теми. До останніх титанічних робіт слід віднести колективну монографію [5].

Формулювання цілей статті. Метою статі є висвітлення основного результату дисертаційного дослідження з спеціальності „теорія та методика професійної освіти в галузі педагогічних наук, а саме науково-

педагогічна оцінка адекватності концептуальної компетентної моделі філософії освіти вчених.

Результат дослідження. Для наочності порівняння існуючої [1] та запропонованої концептуальної моделі системи підготовки [3, 4] наведено їх схематично на рис. 1. Нова модель концептуально змінилася шляхом доповненням додатково підсистемою підготовки наукових керівників при аспірантурі та консультантів при докторантурі [6, 7]. Одночасно організуються курси підготовки офіційних опонентів та експертів наукової та науково-технічної експертизи [8]. Від цього рішення істотно позитивно зміниться модель наукового керівництва підготовкою НП НПП, а отже, ми отримаємо позитивний соціально-економічний ефект.

Принципово зміниться модель змісту освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки аспірантів, ад'юнктів, докторантів та здобувачів [9]. Для порівняння ОПП, структурну схему рис. 1 деталізуємо для наочності до вигляду рис. 2.

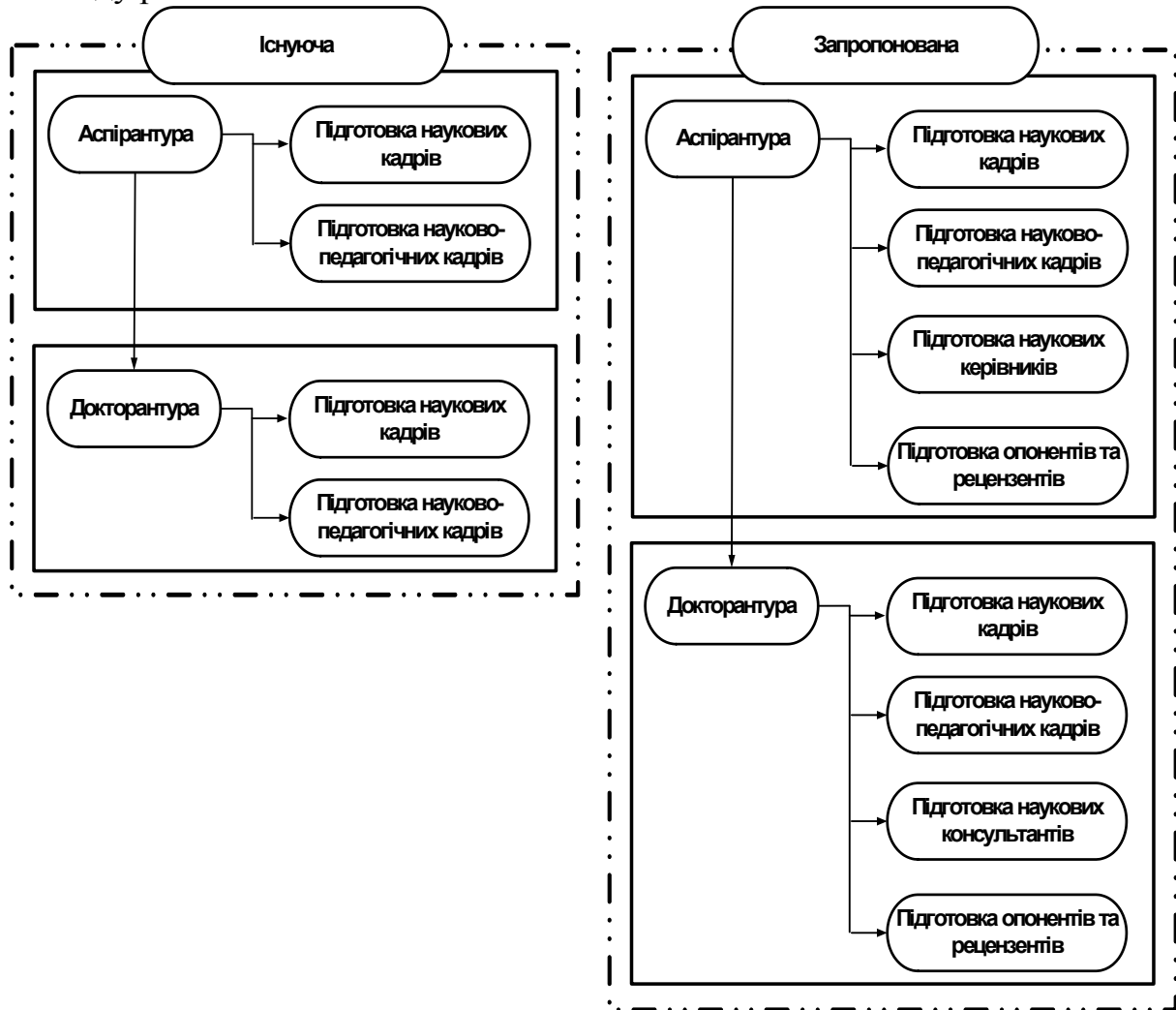

Рис. 1. Порівняльні відмінності схем існуючої та запропонованої системи підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів

Державний нормативний документ [1] зобов'язує аспірантів до: 1) оволодіння знаннями, практичними навиками, професійною майстерністю, підвищенням загального культурного рівня; 2) оволодінню методологією проведення наукових досліджень. Однак мета навчання з невідомих причин не в повній мірі досягається. Поясненням цьому є відсутність системної загальнодержавної компетентної моделі підготовки майбутніх НП НПК, а отже, вона повністю віддана на розсуд вищим навчальним закладам та науковим установам. Вцілому це дуже добре, однак періодичне цілеспрямовання ВАК України, а з недавнього часу ДАК України намагається втручатися з формальної позиції, привносячи парадоксальні елементи, які ми розглянули в публікації [10].

Єдиним системним рішенням наукової проблеми, а отже, і досягнення мети навчання 1) і 2) можливо лише з впровадженням нової ОПП в моделі підготовки аспірантів [1], яка адекватно реалізує системну єдність науки та освіти.

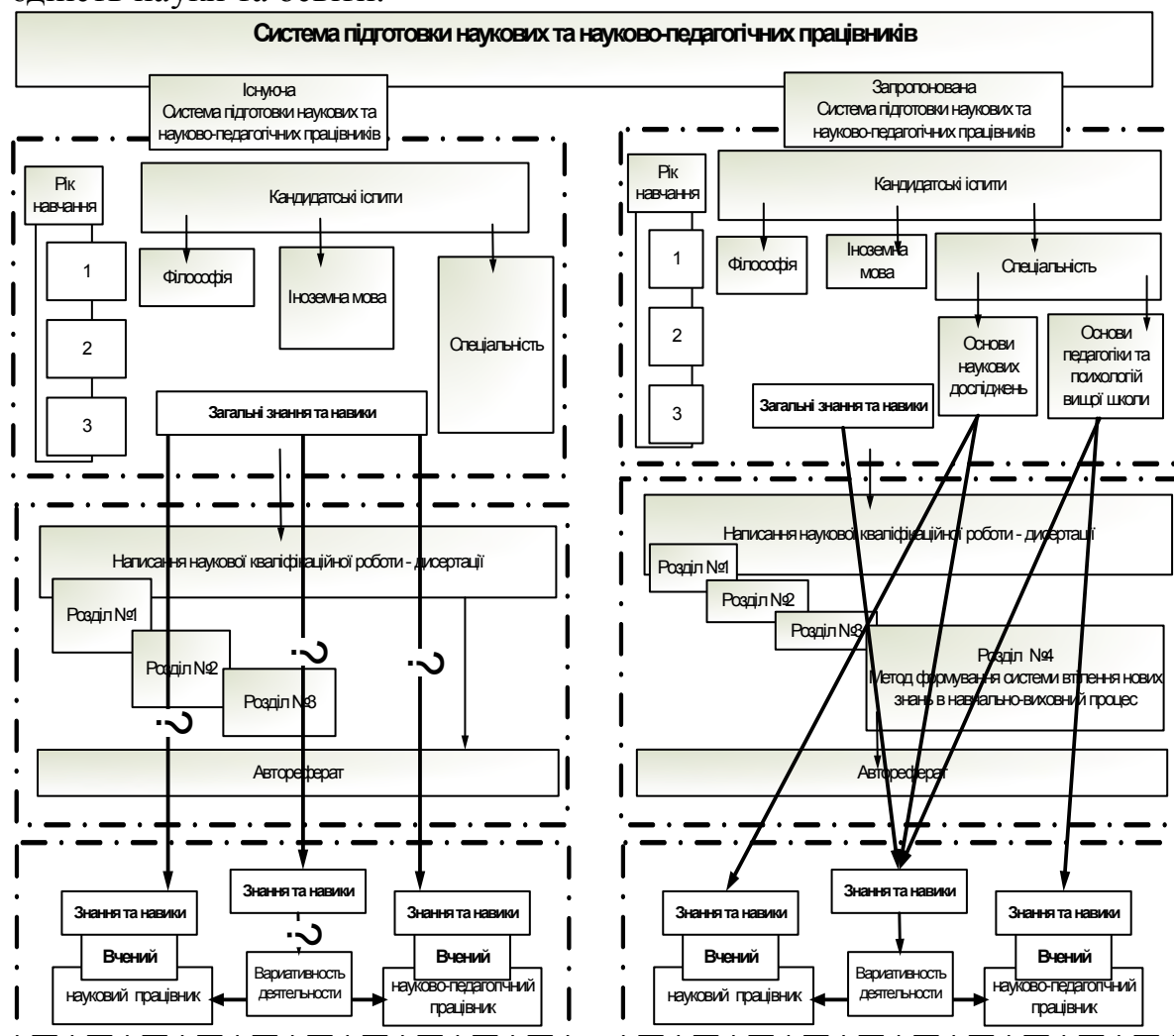

Рис. 2. Порівняльні концепції моделей підготовки НП НПП

Підсистема засобів діагностування якості (ЗДЯ) атестації обов'язково реалізовується у вигляді екзаменаційно-залікової звітності. В результаті оцінки адекватності об'єктивності діагностування сформованості професійної компетентності [11], прийнято рішення на кардинальну зміну чисельності, моделі та зміст кандидатських іспитів в підсистемі ЗДЯ. Результати оцінки представлені в роботі [11]. Змінивши форму діагностування компетенції з профільних дисциплін „Основ наукових досліджень” і „Основ педагогіки і психології вищої школи”, ми підвищимо об'єктивність оцінки здібностей випускника аспірантури. Одночасно екзаменаційна комісія з приймання цих екзаменів наділяються повноваженнями щодо клопотання або надання рекомендацій по майбутньому призначенню на посади відповідно до їх здібностей, хисту, оскільки тільки вона в рамках ЗДЯ діагностує компетентність випускника [12].

Подальші практичні дослідження в рамках концепції [2] встановили необхідність доповнити зміст моделі типової програми підготовки аспірантів [3, 4] в курсі кандидатської дисципліни „Філософія” розширений курс за напрямом „філософія науки” за обраним напрямом дисертаційного дослідження здобувача вченого ступеня. Це необхідно: по-перше для створення історичного напрямку наслідування розвитку обраного напрямку дослідження; по-друге сприятиме здобувачеві скласти квінтесенцію аналізу опрацьованості досліджуваної теми дисертаційної роботи, виключивши надмірні повторення, плагіат; по-третє зросте філософське значенні освіти як мислителя.

Згідно до перспективної компетентної моделі підготовки аспірантів практичне формування міждисциплінарної науково-педагогічної компетенції [2] передбачено підчас планової науково-педагогічної практики [13]. Практика плідно позитивно сприятиме набуттю професійної майстерності за двома головними напрямками згідно наукової та науково-технічної діяльності: професійно в майбутньому виконувати функціональні посадові обов'язки з наукової або науково-педагогічної діяльності. Отже запровадження цілеспрямованої підготовки за цими напрямками забезпечать сформуванню здобувача у майбутньому спроможного до варіативних видів діяльності. Отже, цей системний підхід, очевидно, спростує існуючий варіативний парадокс [14]. Орієнтовний розподіл навчального часу за науково-педагогічною практикою та роками навчання представлено в таблиці. Розподіл доречно корегувати (див.табл.).

Процес формування наукової та педагогічної складових загальної міждисциплінарної науково-педагогічної компетенції наочно представлено в роботі [13]. На відміну від існуючої в запропонованій системі підготовки нахил зроблено на перший рік навчання з метою формування методології

науково-дослідних пошуків. Ось чому це можна пояснити, що більшість здобувачів не своєчасно розпочинають проводити науково-дослідний пошук.

Таблиця

Розподіл навчального часу

№ п/п	Найменування дисципліни	Всього годин навчальних занять	В тому числі за роками підготовки			Звітність висновок
			1 рік	2 рік	3 рік	
1.	Педагогічна практика	50	25	20	5	кафедри
2.	Наукова практика	50	25	5	20	лабораторії
3.	Всього годин	100	50	25	25	

Цікавим на наш погляд є досвід авторів [15]. Він полягає в конструюванні процесу написання дисертаційної роботи подібного до алгоритму відкриття науково-дослідної роботи (НДР). Хід виконання етапів НДР співпадає з логічними етапами дисертаційного дослідження, однак від нашого запропонованого рішення системно підвищиться соціально-економічний ефект. Він полягає в тому, що ще в процесі навчання в аспірантурі (ад'юнктурі) здобувач отримує знання про хід виконання етапів НДР. Особистий досвід роботи в лабораторії міждисциплінарних досліджень констатував факт існування прогалин у молодих випускників магістратури та аспірантури (ад'юнктури) про порядок відкриття НДР.

Рівень знань здобувачів слід оцінювати як по чотирибальній системі [1], так і по модульно-рейтинговій системі [16].

Заключним етапом в підсистемі ОПП є етап написання здобувачем кваліфікаційної роботи у вигляді дисертації. Нами запропоновано створити в композиційній моделі розділ „Методика формування нових знань і застосування їх в навчальному процесі” [17]. Вона розкриває об'єм наукового результату, рекомендованого в навчальний процес [17]. Така структура дисертації відобразить систему втілення та отримання нових знань в навчальному процесі. Отже, в основу її закладається мета – формування цілісної динамічної наукової картини світу знань у вигляді фрагменту нових знань, отриманих дисертантом в рамках фракталу наукової системи України.

Проблемним досі залишається питання зобов'язання наукових консультантів та наукових керівників в юридично незахищеному правовому полі [1]. Поясненням цьому є відсутність юридичного засвідчення статусу наукового консультанта, наукового керівника та

наукових шкіл. Цікавим є з погляду системи передовий досвід організації в суспільній науковій організації вчених (Міжнародній асоціації вчених, викладачів і спеціалістів) «Российской академии естествознания» [18] і визнання керівників наукових шкіл [19].

Висновки. Можна зробити наступні нові висновки: з моменту впровадження у систему вищої освіти України принципів Болонської хартії запропонована нами компетентна модель підготовки аспірантів є актуальною для сучасного науково-педагогічного розвитку; застосування міждисциплінарного підходу до підбору змісту ОПП, яка сприятиме формуванню нового покоління дослідників з міждисциплінарною науково-педагогічною компетенцією у відповідності до євроінтеграції [20]; компетентна модель підготовки аспірантів формує готовність їх до одночасної всіх видів наукової та науково-технічної діяльності, тобто спроможних до варіативності без додаткового перепрофілювання, а отже вирішує проблеми [14].

Отже, досі є актуальним і не вирішеним питанням юридичне закріплення навчання або підготовка наукових керівників та консультантів. В існуючій концепції цьому питанню не приділено значної уваги. Проте слід зазначити, що ця проблема широко обговорюється на рівні вищого навчального закладу. Про це свідчить існування, наприклад, розроблений відділом організації науково-дослідної роботи проект Положення про наукового керівника (консультанта) докторантури та ад'юнктури [21]. Положення розроблено відповідно до Законів України “Про вищу освіту”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні”, Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів [1] та інших нормативно-правових актів України у галузі освіти і науки.

Як бачимо з [21, 22] хоча і чітко прописані обов'язки наукових керівників та консультантів та визначено порядок допуску їх до керівництва, консультування, однак не визначено єдиного порядку підготовки самих наукових керівників та консультантів. Запропоноване нами рішення є очевидно необхідним.

Запропонована концептуальна освітня модель ґрунтується на логіці і не суперечить моделі підготовки НК і НПК.

Соціально-економічна оцінка. Запропонована нова компетентна модель підготовки аспірантів, ад'юнктів, здобувачів сприяє: підвищенню культурного рівня осіб; покращенню рівня праці; підвищенню рівня освіти; збільшенню середньої тривалості життя і вільного часу.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Розробка детальної компетентної моделі підготовки аспірантів, ад'юнктів, здобувачів.

Література

1. Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 р. №309.
2. Козубцов І.М. Філософія формування міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності вчених // Наука и образование : сб. тр. Международный научно-методический семинар, (13 – 20 декабря 2011 г., ОАЭ г. Дубаи) – Хмельницкий: Хмельницкий национальный университет, 2011. – С. 120 – 122. – ISBN 978-966-330-133-4.
3. Козубцов І.М. Освітня науково-педагогічна модель формування сучасного інформаційного суспільства // 15-й Ювілейний Міжнародний молодіжний форум «Радиоэлектроника и молодежь в XXI веке»: Зб. матеріалів форуму Ч.6., (18 – 20 квітня 2011 р.) – Харків.: ХНУРЕ, 2011. – С. 198 – 199.
4. Козубцов И.Н. Образовательная модель подготовки педагога-ученого в неразрывном контексте науки и образовании. / И.Н. Козубцов, Л.С. Козубцова, Н.К. Козубцов // Наука и образование: Сборник трудов студентов и молодых ученых IX региональной научной конференции / Беловский институт (филиал) государственного образовательного учреждения высшего профессионального образования “Кемеровский государственный университет”. Ч1. – Белові: БИФ КемГУ. 2011. – с.144 – 148. – ISBN 978-5-8353-1130-9.
5. Бедный Б.И., Миронос А.А. Подготовка научных кадров в высшей школе. Состояние и тенденции развития аспирантуры: Монография. [Б.И. Бедный, А.А. Миронос]. – Нижний Новгород: Изд-во ННГУ, 2008. – 219 с.
6. Козубцов І. Філософський аспект освітньої системи підготовки наукових керівників. / І.М. Козубцов С.С. Штаненко // Науково-практичний журнал. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. Національний університет оборони України. 2011. – №1-2 (10-11) – С. 56 – 61.
7. Козубцов И.Н. Система подготовки молодых научных руководителей и консультантов // Современные информационные технологии и ИТ-образование [Электронный ресурс] / Сборник научных трудов VI Международной научно-практической конференции. / под ред. В.А. Сухомлина. – Москва: МГУ, 2011. – Т. 1. – С.71 – 74. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM). – ISBN 978-5-9556-0128-1. [Электронный ресурс] Труды – Режим доступа: <http://conf.it-edu.ru/conference/2011/works>.
8. Козубцов И.Н. Система подготовки экспертов (официальных оппонентов) научной и научно-технической деятельности / И.Н. Козубцов, Н.Н.Радченко, Ю.Л. Заика // Актуальные вопросы современной психологии и педагогики [Текст]: Сборник докладов VIII-й Международной научной конференции (Липецк, 24 декабря 2011 г.). / Отв. ред. А.В. Горбенко. – Липецк: Издательский центр «Гравис», 2012. – 126 – 128 с.
9. Козубцов І.М. Зміст типової програми підготовки вчених крізь призму міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності Болонського процесу // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал. – Суми: Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка, 2011. – №6 – 7 (16 – 17). – С.203 – 210.
10. Козубцов И.Н. Философия решения проблемы парадокса с технической точки зрения [Электронный ресурс] / И.Н. Козубцов, Л.Ф. Мараховский //

- Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2013. – №2Sm. – Режим доступа URL: www.es.rae.ru/mino/160-1247 (дата обращения: 01.03.2013).
11. Козубцов І.М. Оцінка адекватності моделі змісту кандидатських іспитів // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / [За заг. ред. проф. В.І. Сипченка] – Вип. LVIII. – Ч. II Слов'янськ: СДПУ, 2011. – С. 44 – 53.
 12. Козубцов І.М. Атестація міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності вчених у формі кандидатських іспитів в рамках Болонського процесу. // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / [За заг. ред. проф. В.І. Сипченка] – Вип. LIX. – Ч. II Слов'янськ: СДПУ, 2012. – С. 3 – 9. [Електронний ресурс] І.М. Козубцов. – Режим доступа URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gnvp/2012_59_2/1.pdf.
 13. Козубцов І.М. Оцінка адекватності міждисциплінарної науково-педагогічної практики наукових і науково-педагогічних кадрів // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / [За заг. ред. проф. В.І. Сипченка] – Спецвип. 8. – Ч. II Слов'янськ: СДПУ, 2012. – С. 83 – 87. – ISSN 2077-1827.
 14. Козубцов І.М. Проблема варіативності між науковою та науково-педагогічною видами діяльності військових вчених / І.М. Козубцов, Ю.В. Котова // Materiály VIII Mezinárodní vědecko-praktická konference «Věda a vznik – 2011/2012» – Díl 20. Pedagogika: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o. – Stran 34 – 38.
 15. Техничко-економическое обоснование дипломных проектов : Учеб. пособие для втузов / Л.А. Астренина, В.В. Белдесов, В.К. Беклешов и др.; Под ред. В.К. Беклешова. – М.: Высша школа, 1991. – 176 с. – ISBN 5-06-001862-8.
 16. Козубцов І.М. Модель модульно-рейтингової системи оцінювання результатів поточного контролю студентів в контексті Болонського процесу / І.М. Козубцов, Л.С. Козубцова // Інноваційний розвиток регіонів та глобалізаційні процеси: матеріали I міжнар. наук.-практ. конф. молодих науковців, аспірантів та студентів 13 – 14 квітня 2011 р., м. Тернопіль. – Тернопіль: ТІСІ, 2011. – С. 244 – 247. – ISBN 978-966-8284-10-6.
 17. Козубцов І.М. Дисертація – як засіб формування НПП системи нових знань в навчальному процесі. [Електронний ресурс] // Научный электронный архив академии естествознания. – Режим доступа URL: <http://www.econf.rae.ru/pdf/2011/01/5737034557.pdf>.
 18. Российская Академия Естествознания [Электронный ресурс] // Официальный сайт. – Режим доступа URL: <http://www.rae.ru>.
 19. Научные школы – Учёные России [Электронный ресурс] // официальный сайт. Ученые стран СНГ и ближнего зарубежья. Биографические данные и фото выдающихся ученых и специалистов. – Режим доступа URL: <http://www.famous-scientists.ru/school>.
 20. Козубцов І.М. Євроінтеграційні принципи в основі реформування сучасної освітньої концепції професійної підготовки вчених // Роль та місце психолого-педагогічної підготовки в професійному розвитку та становленні особистості сучасного фахівця в умовах Євроінтеграції : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Хмельницький, 19 – 20 квітня 2012 р.) / [ред. колегія : д.мед.н., проф. О.А. Кашенко (голов. ред.), к.психол.н., доц. О.В. Кулешів, к.психол.н., доц., Л.О. Подкоритова та ін.] / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Хмельницький національний університет, кафедра практич. психол. та педагог., Хмельн. обл. громад. організація „Центр

сексуального та репродуктивного здоров'я". – Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2012. – С.131 – 133.

21. Обговорення проекту положення про наукового керівника (консультанта). Положення про наукового керівника (консультанта) докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ. // [Електронний ресурс] – Режим доступу URL: http://www.naiu.kiev.ua/tslc/pages/nauka/pol_keriv.html.
22. Обов'язки наукових керівників аспірантів (здобувачів) наукових консультантів докторантів. Електронний ресурс] // Вказівка від 08 вересня 2010 р. №16. – Донецьк. Донецький Національний технічний університет – Режим доступу URL: http://science.donntu.edu.ua/data/postgraduate/obyaz_nauch_ruk.pdf.

Пригодій М.

д. пед. н., доцент, професор кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка

УДК 371

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СПЕЦІАЛІЗАЦІЮ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ

У статті розкриті особливості організації двохетапної системи підготовки майбутніх учителів технологій до профільного навчання учнів. Визначені основні фактори, що впливають на спеціалізацію підготовки майбутніх учителів технологій до профільного навчання учнів. Обґрунтовані передумови розробки концепції підготовки студентів до профільного навчання учнів.

Ключевые слова: *учитель технологий, профильная учеба, система подготовки учителей, факторы специализации.*

Пригодей Н.

доктор педагогических наук, доцент, профессор кафедры профессионального образования и безопасности жизнедеятельности Черниговского национального педагогического университета имени Тараса Г. Шевченко

АНАЛИЗ ФАКТОРОВ, КОТОРЫЕ ВЛИЯЮТ НА СПЕЦИАЛИЗАЦИЮ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТЕХНОЛОГИЙ К ПРОФИЛЬНОМУ ОБУЧЕНИЮ УЧАЩИХСЯ

В статье раскрыты особенности организации двух этапной системы подготовки будущих учителей технологий к профильному обучению учащихся. Определены основные факторы, влияющие на специализацию подготовки будущих учителей технологий к профильному обучению учащихся. Обоснованы предпосылки разработки концепции подготовки студентов к профильному обучению учащихся.